

Examenul național de bacalaureat 2024

Proba E. c)

Istorie

Varianta 3

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovné zdroje:

A. „Po odvolaní Cuзу (Cuza) sa utvorí politicko-administratívny orgán, ktorého úlohou bolo rýchlo vyriešiť problém voľného trónu, pretože niektoré z veľmoci ohrozovali zjednotenie. [...]

Pozvanie cudzieho princa, známeho v Európe, ktorý by mohol byť rozhodcom medzi vnútornými stranami zápisnými o moc, sa zdalo jedinou záchrannou. Následkom toho, 10. mája 1866, po novom referende (*plebiscit), prostredníctvom ktorého národ si vyjadril názor, parlament slávnostne vyhasí vôľu Rumunska (României) aby zostalo naďalej zjednotené, „majúc na čele Carola I. (Carol I), z dynastie Hohenzollern-Sigmaringen“. Čoskoro nemecký princ prichádza do krajiny a veľmoci, ako Turecko a Rakúsko, sú opäť postavené pred hotovú vec. Vládnutie Carola I., 48 rokov – najskôr ako princ a potom ako kráľ, je známe ako jedno z najslávnejších vládnutí z histórie Rumunov. [...] Medzi prvými činmi uskutočnenými pod vládou nového panovníka je adoptovanie novej Ústavy z roku 1866, prvým fundamentálnym zákonom, popravde moderným a schváleným [...] zvolenými reprezentantmi rumunského národa.”

*plebiscit – referendum

(I. A. Pop, *Istoria României moderne*)

B. „16. apríla 1877, Rumunsko a Rusko uzatvárajú vojenskú dohodu, podľa ktorej ruské vojenské jednotky mohli voľne pochodovať rumunským územím smerom na Balkán. [...] Na jednom z mimoriadnych poslaneckých zhromaždení, dňa 9. mája 1877, bola v Parlamente vyhlásená v samostatnosť Rumunska, ktorá v nasledujúcich desaťročiach bola oslavovaná dňa 10 mája – tento deň bol aj Dňom dynastie. [...]

Rumunská armáda bola umiestnená pri Dunaji (Dunăre) a prvé vojenské plány neobsahovali zásah rumunských vojakov na územie nachádzajúce sa na druhej strane rieky, ale iba stráženie hranice [...] – ba viac než, od chvíle čo ruské vojenské jednotky sa približovali k Dunaji, turecká armáda začala bombardovať rumunské pri riečne mestá, od Calafatu (Calafat) ku Kalarašu (Călărași) a Braile (Brăila). V posledných májových dňoch roku 1877, panovník Carol I. a ruský cár Alexander II. sa stretli v Plojești (Ploiești) – príležitosť v rámci ktorej ruská strana nežiadala pomoc rumunskej armády v pri vojenských operáciách južne od Dunaja aj napriek tomu, že v na tomto území sa turecký odpor prekonal všetky očakávania. [...] Koncom júla roku 1877, po dvoch nevydarených ruských vpádoch na reduty Plevny (Plevnei), knieža Nicolae (miestny veliteľ cárskej armády) telegraficky žiadal panovníka Carola I. o naliehavú pomoc rumunskej armády.”

(A. Cioroianu, *Aproape un secol de dinastie*)

Opierajúc sa o tieto zdroje, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte fundamentálny zákon uvedený v zdroji **A**. **2 body**
2. Spresnite zo zdroja **B**, informáciu vzťahujúcu sa na vojenskú dohodu. **2 body**
3. Uveďte politického vodcu a historické územie, na ktoré sa vzťahujú tak zdroj **A**, ako aj zdroj **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce zdroju, ktorý uvádza, že veliteľ ruskej armády žiadal pomoc rumunskej armády. **3 body**
5. Uveďte jeden vzťah príčina–následok, medzi dvoma informáciami zo zdroja **A** a spresnite úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Predstavte dve ďalšie historické udalosti, na ktorých sa zúčastnili Rumuni v druhej polovici 19. storočia, okrem tých, ktoré sú uvedené v zdrojoch **A** i **B**. **6 bodov**
7. Uveďte jednu podobnosť medzi dvoma politickými projektmi vzťahujúcimi sa na rumunský štát, ktoré boli vypracované v období 1820-1850. **4 body**

ZADANIE II.

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný zdroj:

„Turci obsadili Bukurešť (Bucureștii), kláštor Radu-Vodă premenili na mešitu, obsadili Târgoviște [...]. V októbri 1595 Sigismund Báthory privedie z Transylvánie (Transilvania) 22 000 Sekujov, 15 000 vojakov darovanými zo strany šľachticov a miest, plus 63 diel. Z Moldavska (Moldova), Ștefan Răzvan privedie 3 000 ľudí a 22 diel. V roku 1595 obidve hlavné mesta boli oslobodené a Turci boli prenasledovaní až k Giurgiu. Počas boja v Giurgiu, tí ktorí nestihli prekročiť rieku boli porazení [...]. Napokon Michal Chrabrý (Mihai Viteazul) za pomoci spojencov zmaril plán poddania Valašska (țărilor române). [...]

Michal Chrabrý posielal nové posolstvo habsburskému kráľovi Rudolfovi II., ktorého žiada aby vzal pod ochranu Valašsko (Țara Românească) [...]. V júni 1598, v kláštore Dealu (Mănăstirea Dealu), bola podpísaná Dohoda: Michal Chrabrý dostával mesačnú rentu pre 5 000 vojakov, prípadne, ešte pre rovnaký počet, plus potrebné ozbrojenie; jeho úlohou bolo vyhnutie tureckých vojsk „z Transylvánie, Valašska a z území Maďarska“; v neprajných situáciách, kráľ a jeho brat [...] sa zaväzovali vyslať aj vojakov z Transylvánie a z iných úzmi; Michal Chrabrý sa zaväzoval vyslať vojakov, v prípade potreby, do Maďarska, ak by Turci zaútočili; uznával zvrchovanosť kráľa bez toho aby platil tribút [...]; kráľ uznával dedičné právo vládnuť rodiny Michala Chrabrého a všetky práva a územné jednotky krajiny. [...] Dopočujúc sa o dohode, Turci pristúpili k represáliám a snažili sa vymeniť panovníka [...].

V júli 1599, Michal Chrabrý vysielal posolstvo k Rudolfovi II., ktorý schvaľuje navrhnutý plán. [...] Podľa daného plánu Michal Chrabrý mal zaútočiť na Transylvániu a v mene kráľa prisvojiť si Ardeal. Ako následok, panovník prešiel pohorie s armádou [...]. Boj sa uskutočnil pri Șelimbăr, dňa 18/28 októbra 1599, s približne vyváženými silami. Armáda Valašska vyhrala a sprievod Michala Chrabrého sa ubral smerom k hlavnému mestu. [...] Michal Chrabrý bol vymenovaný kúriou vodcom Transylvánie. On informoval Osmanskú ríšu o privlastnení Transylvánie a prijal potvrdenie vlády.”

(I.A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

Opierajúc sa o tento zdroj, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte panovníka Valašska uvedeného v danom zdroji. **2 body**
2. Spresnite storočie, na ktoré sa vzťahuje daný zdroj. **2 body**
3. Uveďte boj z 1599 a jeden následok tohto boja, uvedené v danom zdroji. **6 bodov**
4. Z daného zdroja uveďte dve informácie vzťahujúce sa na udalosti z 1595. **6 bodov**
5. Na základe daného zdroja sformulujte stanovisko vzťahujúce sa na ustanovenia Dohody podpísanej v kláštore Dealu a podporte ho dvoma informáciami zo zdroja. **10 bodov**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti tvrdenie, podľa ktorého sa rumunský štát zúčastňoval na medzinárodných vzťahoch v 15. storočí. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i závery.) **4 body**

ZADANIE III.

(30 bodov)

Vypracujte na približne dvoch stranách esej o politickom vývoji Rumunska (României) v prvej polovici 20. storočia, majú na zreteli:

- predstavenie jednej historickej skutočnosti, ktorej sa zúčastňujú Rumuni v roku 1918 za účelom vzniku Veľkého Rumunska (România Mare);
- uvedenie dvoch Ústav Rumunska schválených/prijatých v období 1920-1940 a po jednom aspekte vzťahujúcom sa na každú z nich;
- predstavenie jednej akcie uskutočnenej v Rumunsku medzi rokmi 1946-1947;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na ustanovený politický režim v Rumunsku v roku 1948 a storočia a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa aj používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra prezentácie**, **zdôraznenie vzťahu príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i záver) **dodržiavanie chronologického/logického sledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do spresneného rozsahu.